

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 12, Issue 2 - February 2023

[doi.net/dor/20.1001.1.22516654.1401.12.2.9.6](https://doi.org/10.1001.1.22516654.1401.12.2.9.6)

Analyzing the Facilitators of Marital Instability and its Consequences

Received: 26 - 12 – 2022

Accepted: 2 - 3 - 2023

Masoumeh Bagheri

Associate Professor, Department of Sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. m.baghri@scu.ac.ir

Karim Rezadoost

Associate Professor, Department of Sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Marziyeh Shahryari

Assistant Professor, Department of Sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Mahmoud Karamshahi

Ph. D. Student of sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Abstract

Background: Identifying the values and beliefs of spouses about married life and interpersonal relationships plays an important role in revealing the backgrounds of the instability of married life. **Objective:** The aim of this study was to analyze the facilitators of marital instability and its consequences in Ilam city. **Method:** This qualitative research was carried out in the framework of grounded theory and in order to identify and understand the causal processes of the formation of marital instability from the point of view of experts (including university experts, dispute resolution council experts and family court judges) in Ilam city. has taken. In this study, 20 participants were selected by theoretical and purposive sampling methods. The desired data were collected and analyzed based on in-depth interviews. **Result:** The emerging model includes three dimensions of conditions, actions-interactions, and consequences. The "Conditions" dimension includes superficial knowledge, moral and behavioral deviation, the coercive approach of couples, weak problem-solving skills, and spouses' disharmony" dimension of "action-interactions" includes the role of silence and tolerance, feelings of inferiority and confrontation, violence and revenge and tendency to Divorce, the "consequences" dimension, includes intensification of feelings of inferiority and frustration, transformation and inefficiency of family values, identity crisis, and moral insecurity. **Conclusion:** Therefore, it has been proposed to establish and strengthen cultural centers, improve patterns of marital skills, and strengthen the monitoring and treatment of counseling centers to reduce marital instability.

Keywords: *consequences, facilitators, grounded theory, marital instability*

Introduction

The issue of marriage instability can be interpreted as the tendency of one or both couples to "dissolve the marriage". Marital instability is related to concepts such as "marital breakup, the breakup of marital relations, low quality of marriage, leaving, and finally "divorce" (Razaghi, Alizadeh & Mohamadi Sangcheshmeh, 2017). The above-mentioned consequences show that the institution of the family, is an irreplaceable institution, if it decays, it will have negative results for the society and the inefficiency of the sub-systems of the country (Abbasi & Qalipour, 2018). In this research, the concept of "marital instability" includes any kind of emotional, cognitive, and behavioral state of couples facing separation in Ilam City who have lived together for one to five years. As it was said, the purpose of this research is a deep understanding and the lived experience of couples facing divorce, as well as a thoughtful experience (through elites and academic experts, consultants, and experts in Ilam city) which is a deep understanding of the narratives related to marital instability. The couple will help.

Nowadays, the instability of marriage and the fragility of marital bonds are the characteristics of the contemporary world. Several factors such as increasing economic and social pressures, growth of individualism, and industrialization have been mentioned as the most important reasons for this phenomenon and social problem (Akbari, 2018).

In recent years, we have seen an increase in marriage instability in the country. According to the data of the Civil Registration Organization, the ratio of marriage to divorce in Iran was more than (14) before the revolution. During the imposed war, this ratio reached less than (10) cases. But after the war in ۱۹۹۳, this ratio increases to (16) cases, which declines after a more or less linear trend. In recent years, this ratio has decreased to about (marriages) to the members of each event-divorce (National Registration Organization, 2019). According to the research findings, before 2013, the ratio of marriage to divorce in the whole country (was 1.6) and in Ilam province (9.13) and this trend in five years (2015-2016) in the country (3.9) and In Ilam province (7/3), it reaches almost half. The transitional state of the family (instability) and the transformation of values in the society (Ilam City) have caused a decrease in social capital and an increase in mistrust among families. For example, close to (40%) of the

reasons for divorce requests by couples are personal suspicions of the couple, the interference of people around them, and cultural factors (Mirzaei, Musa Zadeh & Mohabi, 2018).

Methodology

In this research, instead of theory-testing and pre-determined conceptual patterns, the researcher used a qualitative method and a grand theory (grounded theory) approach to discover concepts (open, central, and selective categories) through understanding and Identification of the studied samples has been done by key informants. Based on conceptual frameworks (open coding), this research compared, combined, and integrated the obtained concepts and categories, and after reduction and purification and with intellectual creativity, central and selective categories were extracted.

In this research, by collecting first-hand data from the lived experience of the participants, the researcher seeks to deeply identify the hidden angles of the problem through "an in-depth interview with targeted sampling". The purpose of this study is to identify the inner layers of the phenomenon of "marital instability" through the deep understanding of the local worldviews of the informants through the grounded theory approach. The contextual or basic approach of the aforementioned research, unlike the quantitative and theory-oriented method, has two distinctive features: the first feature is; It is data-driven. The researcher tries to identify the mental and semantic world arising from the data (phrases, moods, and meaning) of the participants under study. Another distinctive feature is that instead of theory-testing, repeating concepts, and re-generalizing theoretical hypotheses, the researcher seeks theory-building by studying the "local world" and key examples among citizens (Ilam City) (Farastkhah, 2016).

Results

In the dimension of the causal turbulences of marital instability from the point of view of key informants, to the core categories of "awareness and superficial recognition of choice", "moral and behavioral negligence", "disclaiming responsibility with a coercive approach" and "weakness of conversation skills and Solving the problem" was emphasized. The category "awareness and superficial knowledge of choice" was obtained from concepts such as behavioral demonstration, wrong choice, emotional

behavior, and lack of deep and sufficient knowledge of couples. The mentioned research is consistent with the research of [Hanparrovan \(2016\)](#) about the concepts of inexperience and lack of foreknowledge of couples in traditional marriages. The category of "disclaiming responsibility with a coercive approach" with the concepts of domestic violence, bullying, and arguing with Gutman's theory about the signs of marital breakdowns, such as "splits, insults, making excuses, denying responsibility and avoiding "discussion" is consistent. In the category of "ethical and behavioral misconduct", things like betrayal, self-centeredness, addiction, and extramarital relationships are consistent with the theory of Chalmers and Harley under the title of infidelity, betrayal of spouses and relationships outside the marital framework ([Akbari & Dunyaei, 2018](#)).

Discussion

In the central category of "weakness and skills of dialogue and problem-solving", concepts such as low tolerance in facing problems, low problem-solving power, weakness in tolerating each other in critical situations (economic and social), and weakness of cultural capital and art. The conversation was extracted, it is consistent with the experimental research of [Niknam and Taj \(2018\)](#) on the subject of skills and competencies (emotional intelligence) and the ability to face problems (spiritual intelligence) to solve marital problems.

Regarding the data of "spousal mismatch" which was obtained from the category of causal disturbances, emphasis is placed on the lack of mutual understanding, different cultures, personality and cultural differences of couples, and economic differences (financial view) in the instability of couples.

Conclusion

In the dimension of the involvement of the surrounding people in marital instability, key informants paid attention to the key categories of "biased parental support", "incorrect interference of others", "insecure dependence" and "incomplete counseling" in the marital instability of couples in Ilam city. In the central category of "biased parental support", key informants emphasized the negative involvement of parents, interference in couples' decision-making, and excessive compassion as the source of

conflict. These results are consistent with [Mirzaei's \(2018\)](#) experimental studies on the role of parents and the involvement of family members in marital instability. In the central category of "false interference of others", key informants emphasize the false information about important others, false information about cyberspace, and interference of family and friends as obvious examples of couples' instability. Accordingly, empirical studies show that 60% of factors of marital instability are due to the interference of others ([Kalantari and Roshanfekr, 2014](#)).

Also, "incomplete counseling in premarital counseling centers" is one of the interfering factors in marital instability from the point of view of key informants. These findings point to issues such as the weakness of counseling centers in consolidating marital stability, the inadequacy of pre-marriage counseling sessions, the ineffectiveness of pre-marriage counseling stages, and the lack of general education (child-rearing, and housekeeping) for couples.

Acknowledgments

We would like to thank all the couples participating in this study. We sincerely thank Sabriyeh Karamshahi for her help in conducting this study and editing it.

Authors' contributions

M Bagheri & M Shahryari contributed to the all-process stage of the article, such as the design and implementation of the research, the analysis of the results, and the writing of the manuscript. M Karamshahi contributed to collecting the data.

Funding

This work was supported by Shahid Chamran Ahvaz University, Iran.

Availability of data and materials

No available

Ethics approval and consent to participate

In this study, the purpose of the study was explained to them in a research manner. Participants then completed a research consent form. In case of dissatisfaction with one of the couples, the questionnaire was not given to both couples.

Consent for publication

Participants were assured that their findings were confidential and would be published in an article without mentioning their personal information.

Competing interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest to the research, authorship, and/or publication of this article.

References

- Akbari, R., Donyaei Umm, K. (2018). *Sociology of the family and its new damages* (5th edition) . Avai Noor Publishing House. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/> [in Persian]
- Abbasi, K., Qolipor, M. (2019). The sociological study of social and cultural factors affecting the incidence of emotional divorce (A Case study: Masjed-Soleiman City in 2014) Abstract. *Women and Family Studies*, 12(43), 37-58. doi: [10.30495/jwsf.2019.668798](https://doi.org/10.30495/jwsf.2019.668798). [in Persian]
- Bauman, Z. (2013). *Eshq Siyal*, translated by Irfan Sabeti (3rd edition). Qaqnoos Publications. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Farastkhah, M. (2017). *Research methods in social sciences with an emphasis on grand theory* (third edition). Aghah Publications, fourth edition, Sociologists Publications. That is, what is the third and fourth edition, and why two places of publication? <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Gutman, J. (2007). *success or failure in marriage*. translated by Armaghan Jazayeri, P., Tehran, Khajeste Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]
- Kalantari, A., H., Roshanfekar, P. (2014). *Divorce in Iran* (first edition). Sociologists of Iran Publications. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Mirzaei, E., Musa Zadeh, M., & Mohabi, M. (2018), secondary analysis of the causes of divorce in Ilam province in 2015. *Farhang Ilam Quarterly*, 20(62). <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/35529>. [in Persian]
- Naghizadeh, A., Ostovar, M. (2012). Bourdieu And Symbolic Power. *Political Quarterly*, 42(2), 279-294. Doi: [10.22059/Jpq.2012.29980](https://doi.org/10.22059/Jpq.2012.29980). https://jqpq.ut.ac.ir/article_29980.html. [in Persian]
- Niknam, M., & Taj, T. (2019). Marital instability prediction based on emotional intelligence and spiritual intelligence variables in a non-clinical population of Women. *Journal of Woman and Family Studies*, 7(1), 9-29. doi: [10.22051/jwfs.2019.21653.1822](https://doi.org/10.22051/jwfs.2019.21653.1822). [in Persian]
- Honarparvaran, N. (2017). Comparing the Marital Stability and Love Dimensions among Students with Traditional and Modern Marriage. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 7(spatial), 17-28. https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_2205.html. [in Persian]

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 12, Issue 2 - February 2023

dori.net/dor/20.1001.1.22516654.1401.12.2.9.6

واکاوی تسهیلگرهای ناپایداری زناشویی و پیامدهای آن

پذیرش: ۱۴۰۱-۱۲-۱۱

دریافت: ۱۴۰۱-۱۰-۰۵

دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. m.baghri@scu.ac.ir

معصومه باقری

دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

کریم رضادوست

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

مرضیه شهریاری

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

محمود کرمشاهی

چکیده

شناسایی ارزش‌ها و باورهای همسران درباره زندگی زناشویی و روابط میان فردی نقش برجسته‌ای در آشکار ساختن پیش‌زمینه‌های بی‌ثباتی زندگی زناشویی دارد. هدف این پژوهش واکاوی تسهیلگرهای ناپایداری زناشویی و پیامدهای آن در شهر ایلام بود. این پژوهش کیفی در چارچوب دیدگاه زمینه‌ای و در راستای شناسایی و فهم فرآیندهای علی شکل‌گیری ناپایداری زناشویی از دیدگاه کارآزمودگان کاردان (دربرگیرنده خبرگان دانشگاهی، کارشناسان شورای حل اختلاف و قضات دادگاه‌های خانواده) در شهر ایلام انجام گرفته است. در این پژوهش، ۲۰ نفر از شرکت‌کنندگان با روش نمونه‌گیری نظری و هدفمند انتخاب شدند. داده‌های موردنظر بر پایه مصاحبه عمیق، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شدند. مدل نمود یافته دربرگیرنده سه بعد شرایط، کنش-همکنش‌ها و پیامدها است. بعد «شرایط» دربرگیرنده شناخت سطحی، کج‌روی اخلاقی و رفتاری، رویکرد قهری زوجین، ضعف مهارت‌های حل مسئله و ناهمسانی همسران» بعد «کنش-همکنش‌ها» دربرگیرنده نقش سکوت و کنار آمدن، احساس حقارت و مقابله، خشونت و تلافی و گرایش به طلاق، بعد «پیامدها» دربرگیرنده تشدید احساس حقارت و سرخوردگی، دگرگونی و ناکارآمدی ارزش‌های خانواده، بحران هویت و ناامنی اخلاقی است؛ بنابراین بسترسازی و تقویت مراکز فرهنگ‌ساز، ارتقاء الگوهای مهارت‌های زناشویی و تقویت نظارت و درمان مراکز مشاوره برای کاهش ناپایداری زناشویی پیشنهاد شده است.

واژه کلیدها: پیامدها، تسهیلگرها، دیدگاه زمینه‌ای، ناپایداری زناشویی

مقدمه

زندگی مشترک (زناشویی) و برپاساختن خانواده از دیرینه‌ترین نهادهای بشری است. همسرگیری و پیوند زناشویی از مبانی زندگی فردی و اجتماعی است. در دنیای امروزین، رشد شتابان شهرنشینی، دگرگونی‌های فناوری، دگرگونی‌های نهادهای آموزشی، شرایط شغلی و اقتصادی متنوع، پیدایش شبکه‌های ارتباطات همگانی (فضای مجازی) از عوامل کارساز در تحول و دگرگونی نهاد خانواده است. نمود و گسترش پدیده‌های نابهنجار چون خشونت خانگی، کشمکش‌های دیرینه و تنش‌های میان زوجین و فرزندان در نتیجه ناپایداری پیوند زناشویی در این عصر است. امروزه تغییر نگرش و موقعیت رفتاری (فردگرایی) زوجین در جامعه، تغییر کارکردی و ارزش‌های خانواده و تسهیل فرآیند طلاق، مایه رشد ناپایداری پیوند زناشویی شده است (Akbari&Dunyaiei, 2018). ناپایداری خانواده، زمینه‌ساز رفتارهای ناسازگارانه، بحران‌های خانوادگی و مشکلات اجتماعی در جامعه می‌گردد (Barldrige,2011)؛ بنابراین پابرجایی و پایداری پیوند زناشویی، منجر به اعتماد و کارکرد بهتر خانواده و ماندگاری سرمایه اجتماعی در جامعه می‌شود. در نتیجه، خانواده باثبات (پایدار) با خطر بحران اجتماعی و شکنندگی پایین روبرو است. امروزه با وجود نگرش منفی جامعه به مسئله بی‌ثباتی زناشویی و طلاق و پیامد آن، میزان آن رو به افزایش است. بر پایه پژوهش‌های انجام‌شده، ایران جز کشورهای مستعد از دید میزان طلاق است (Azad Aramaki, 2016).

در این پژوهش مفهوم «ناپایداری زناشویی» دربرگیرنده هرگونه حالت احساسی، شناختی و رفتاری زوجین در معرض جدایی در شهر ایلام است که میان یک تا پنج سال زندگی مشترک را با هم تجربه کرده‌اند. چنانچه گفته شد، هدف این پژوهش، فهم ژرف تجربه زیسته زوجین آماده‌ی جدایی از همسر از راه تجربه اندیشیده‌ای است (نخبگان دانشگاهی و کارشناسان شهر ایلام) است که به شناخت ژرف بازگفت‌های مربوط به ناپایداری زناشویی زوجین کمک خواهد نمود. بر پایه یافته‌های پژوهشی تا پیش از سال ۱۳۹۰ نسبت ازدواج به طلاق در کل کشور (۶/۱) در استان ایلام (۱۳/۹) که این روند در یک دوره پنج‌ساله (۱۳۹۵-۱۳۹۰) در کشور (۳/۹) در استان ایلام (۷/۳)، کم‌وبیش به نصف می‌رسد. وضعیت گذار خانواده (بی‌ثباتی) و دگرگونی ارزش‌ها در جامعه (شهر ایلام) مایه کاهش سرمایه اجتماعی و

افزایش بی‌اعتمادی در میان خانواده‌ها شده است. به‌طور نمونه نزدیک به (۴۰ درصد) از علل درخواست طلاق از سوی زوجین، به بدگمانی میان شخصی زوجین، میانجیگری نزدیکان و عوامل فرهنگی اشاره شده است (Mirzaei, Musa Zadeh & Mohabi, 2018).

از صاحب‌نظران جامعه‌شناسی کلان که پدیده مورد مطالعه را در تمامیتش تحلیل می‌نمایند، از دیدگاه‌های آنومی، دگرگونی ارزشی، زن‌گرایی و عشق سیال، کمک گرفته شده و در بخش نظریه پردازان خرد که به صورت متمرکز بر پدیده مورد مطالعه توجه دارند، بر دیدگاه دادوستد، تعارض نقش، همسان همسری، مدل علی طلاق و کیفیت زندگی در تبیین و تحلیل پدیده «بی‌ثباتی زناشویی» تمرکز شده است. امیل دورکیم واژه «آنومی»^۱ را دربرگیرنده حالتی می‌داند که در آن نظم اخلاقی و یکپارچگی در زندگی در اثر دگرگونی‌های اجتماعی و فرصت‌های نابرابر، دچار فرونشست اقتدار اخلاقی در جامعه می‌گردد (Jalaipour & Mohammadi, 2009). از دید دورکیم، شهری شدن مایه افزایش نیازها می‌گردد. در شرایطی که رکود اقتصادی، رشد سریع اقتصادی و آشفتگی اجتماعی، به فروپاشی هنجارها و ارزش‌های پذیرفته شده می‌انجامد. برآیند اینکه این شرایط، ناخشنودی و ازهم‌پاشیدگی هنجارهای اجتماعی (خانوادگی) نیز در پی خواهد داشت (Rafipour, 2013). پیر بوردیو مدعی رابطه پویا میان ساختار و کنش است (Jalaipour, & Mohammadi, 2002). از دید بوردیو، مفهوم «عادت‌واره» ساختارهای ذهنی و شناختی‌اند که افراد از راه آن‌ها با جهان اجتماعی ارتباط برقرار می‌کنند. این ساخته‌های اجتماعی و ذهنی از راه تجارب اولیه زندگی به تدریج به ذهن افراد منتقل می‌شود (Ansari & Taherkhani, 2019). از دید بوردیو، افراد نه عاملانی کاملاً آزاد و نه محصول منفعل ساختار اجتماعی‌اند. بوردیو «میدان» را نوعی بازار رقابتی می‌داند که در آن انواع گوناگونی از سرمایه (اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و نمادین) به کار گرفته می‌شود (Gulabi, Boudaghi, & Alipour, 2014). در این فرآیند رقابتی، گروهی که بیشترین سرمایه را دارند، در فضایی قرار می‌گیرند که بوردیو آن را میدان قدرت می‌نامد (Ansari & Taherkhani, 2019). به‌طور کلی امروزه شاهد زیستی جدید از تجربه زناشویی زوجین جوان هستیم که به خلق ساختارهای ذهنی نو و تغییر «عادت‌واره‌های» پیشین منجر شده است. در نتیجه، دگرگونی عادت‌واره‌ها، میدان (زندگی زناشویی) را به صحنه‌هایی از منازعه اجتماعی (زندگی زوجین)

مبدل کرده است. این وضعیت جدید، دیگر سرمایه نمادین (تحمیل‌گری پنهان) و خشونت نمادین (مردسالاری) موجود را بر نمی‌تابد.

زیگموند باومن^۱ در دیدگاه خود تحت عنوان «عشق سیال» معتقد است، ساکنان جامعه مدرن فاقد هرگونه پیوند ناگسستنی و همیشگی هست. در عصر سیال، تبدیل روزافزون «وفاداری» به امر «انتخابی» آن هم انتخابی قابل‌تغییر، بر پایه ابژه‌های مصرف‌صورت می‌گیرد. جامعه سیال مدرن، راهی برای سوءاستفاده از گرایش استعدادهای انسانی به‌منظور «تصعید غرایز جنسی» بدون توسل به سرکوب‌غرایز و محدود کردن گستره آن پیدا کرده است. به‌طوری‌که با تغییر شرایط می‌توان بی‌درنگ آن را گسست. باومن نتیجه می‌گیرد، این کار موجب نمود جامعه «زوج‌های نیمه‌دل‌بسته» با «روابط توجیبی» به معنای سستی روابط و پیوندهای انسانی در زندگی مشترک زوجین شده است (Bauman, 2013).

صاحب‌نظران دیدگاه دادوستد تأکید دارند، هرگاه زوجین در مقابل آنچه هزینه می‌نمایند، طرف مقابل بی‌توجهی نماید، در این صورت طرف محروم و مغبون اقدام به کناره‌گیری و درنهایت تصمیم به جدایی و طلاق می‌گیرد. بنابراین ازدواج و زندگی زناشویی از دیدگاه این دیدگاه به‌عنوان یک دادوستد (زناشویی) در نظر گرفته می‌شود. این پاداش متقابل مورد انتظار، درون‌ذاتی، (احترام، عشق، تفاهم و تعالی) و برون‌ذاتی (مهریه، جهیزیه، مسکن، استقلال مالی) می‌توان ذکر کرد. چنانچه این پاداش به نحو شایسته برآورده شوند، زندگی مشترک زوجین پایدار می‌ماند. در غیر این صورت پابرجایی زناشویی دوامی نخواهد داشت (Bashiri Khatibi, 2020).

از دید ویلیام جی‌گود ساختارهای جامعه از نقش‌ها و روابط میان نقش (زوجین) تشکیل شده است. باوجوداینکه همه اعضای جامعه مایل‌اند برای بقای جامعه آنچه ضروری است، انجام دهند، اما ممکن است به علت «فردگرایی» یا فقدان «منابع و انرژی» یا خواسته‌های «مضاعف» قادر به ایفای وظایف نبوده و کاملاً پاسخگوی همه خواسته‌ها به‌ویژه در زندگی مشترک (خانواده) نباشند. در نتیجه این شرایط، میان گروه (زوجین) منجر به «فشار نقش» و تعارض در ایفای نقش‌های اجتماعی (خانوادگی) می‌گردد (Zanjani & Baghiat Isfahani, 2014).

باوجود سابقه شرایط فرهنگی (ایلی) و ساختار سنتی جامعه مورد مطالعه (شهر ایلام) و همچنین تجربه تاریخی جنگ تحمیلی و پسا جنگ (نسل پیشین) و شرایط زیسته متفاوت (نسل جدید) با اولویت‌های

مدرنیته به همراه رشد ناموزون شهرنشینی و گرایش‌های مادی و فردگرایانه موجب تشدید مسائلی از جمله ناپایداری زناشویی شهر ایلام گردیده است؛ بنابراین ساده‌انگاری است ابعاد مسئله را با توجه کارکرد نهادهای عرفی و رسمی موجود و بدون مطالعه علمی و ژرف جامعه مذکور، پایداری ازدواج را افزایش و بی‌ثباتی زناشویی را کاهش داد. به این جهت مسئله اجتماعی «بی‌ثباتی زناشویی»^۱ در شهر ایلام نیاز به واکاوی، توصیف و طراحی مدل پارادایمی جهت شناخت ماهیت پدیده موردبررسی بر پایه روش کیفی و رویکرد «گراندد تئوری»^۲ دارد. بدین ترتیب پژوهش حاضر، با اتخاذ رویکرد تفسیری و با هدف شناسایی و فهم فرایند شکل‌گیری تجربه بی‌ثباتی زناشویی زوجین آمادۀ جدایی از همسر در شهر ایلام و احصاء مدل پارادایمی آن، متشکل از شرایط شکل‌دهنده به این تجربه، کنش-همکنش‌های و پیامدهای رخ داده از منظر مطلعین (نخبگان دانشگاهی و کارشناسان محلی) انجام شده است.

مطالعات قبلی تا حدودی اهمیت این پژوهش را برجسته می‌سازد. در پژوهش (Zhiyani, Dadgaran, & Rasouli, 2022) با موضوع چالش‌ها و تعارض‌های فرهنگی زوجین آمادۀ جدایی از همسر مشخص شد که فقدان مهارت‌های ارتباطی، عدم پایداری به ارزش‌های متعارف، تفاوت در خرده‌فرهنگ، آرمان‌گرایی و توقعات بسیار و رواج نسبیت‌گرایی از عوامل سستی و ناپایداری ازدواج است. پژوهش (Niknam and Taj, 2018) با موضوع پیش‌بینی ناپایداری ازدواج بر پایه متغیرهای هوش هیجانی و هوش معنوی نشان داد که نقش هوش هیجانی (نحوه تعامل زوجین، روابط دوستانه) و هوش معنوی (توانایی رویارویی با مشکلات) از عوامل پابرجایی زناشویی است. در پژوهش (Piri, Niazi, Piri, & Khoshroo, 2021) با موضوع طلاق‌های زود هنگام تلاشی برای انفصال از فشارهای اجتماعی مشخص شد که ازدواج تکلیف مند، انفعال پیشگی در مخالفت، مواجهه سنتی دوران عقد، بدگمانی، جدال برای تصاحب زوجین در میدان خانواده‌ها، خلأ هیجانی از مهم‌ترین عوامل طلاق‌های زود هنگام است.

پژوهش (Nasери, Saroukhani, Vahida, Behyan, 2016) با موضوع تأثیر ماهواره بر بی‌ثباتی ازدواج، نقش واسطه‌های دین‌داری و نگرش مثبت نسبت به روابط با جنس مخالف نشان داد که تأثیر استفاده از ماهواره و نگرش مثبت به آزادی رابطه میان دو جنس در بی‌ثباتی زناشویی مؤثر است. میان مؤلفه‌های دین‌داری و بی‌ثباتی زناشویی رابطه مستقیم وجود دارد. پژوهش (Honarparvaran, 2017) با موضوع مقایسه پابرجایی ازدواج و مؤلفه‌های عشق در میان دانشجویان با ازدواج سنتی و غیر سنتی نشان داد که

1. Marriage Instability

1. Grounded Theory.

احتمال بی‌ثباتی زناشویی در میان ازدواج‌های سنتی بیشتر از ازدواج‌های غیر سنتی (مدرن) است. مؤلفه‌های صمیمیت، میل (عشق) در زوجین با ازدواج غیر سنتی معنادار (بیشتر) است. پژوهش (Mirzaei, Musa Zadeh & Mohabi, 2018) با موضوع تحلیل ثانوی علل وقوع طلاق در استان ایلام نشان داد که فقدان تفاهم فرهنگی، اعتیاد به مواد مخدر، میانجیگری اطرافیان، فروپاشی سرمایه اجتماعی، بی‌اعتمادی و بدگمانی از علل درخواست طلاق در میان زوجین آماده‌جدایی از همسر است. پژوهش (Animasahun, & Fatile, 2011) با موضوع الگوهای بی‌ثباتی در میان زوج‌های متأهل نشان داد که دلایل فراوانی طلاق، ناکافی بودن شناخت در دوره خواستگاری (پیش از ازدواج) است. اختلاف نظر (بی‌ثباتی) زوجین به خاطر شرایط اقتصادی و اجتماعی است. پژوهش (Cavanagh, 2020) با موضوع بی‌ثباتی خانواده در زندگی کودکان (آمریکایی) نشان داد که تحول در باورهای جنسیتی (خودآگاهی، خودمختاری و موفقیت) نحوه تفکر افراد درباره خوشبختی، عشق و تصمیمات پیرامون ازدواج و طلاق را تغییر داده است.

مطالعه یافته‌های نظری و پیشینه تجربی مطالعات مرتبط، چارچوبی راهبردی برای بیان اهمیت پژوهش و الگوهای مقایسه‌ای برای مطالعه پیشرو است. برخی از یافته‌های پژوهشی و تحقیقات به عمل آمده (داخلی و خارجی) در ارتباط با موضوع «بی‌ثباتی زناشویی» مفاهیم و متغیرهای را مطرح نموده‌اند. عواملی مانند سن ازدواج، تفاوت سنی زوجین، میزان شناخت همسر قبل از ازدواج، برآورده نشدن انتظارات از نقش همسری، تفاوت در اعتقادات، جامعه‌پذیری متفاوت، فقدان اعتماد متقابل، اعتیاد، خشونت خانوادگی، ایدئولوژی جنسی، اولویت‌های مادی، ازدواج اجباری و مسائل جنسی در بی‌ثباتی زناشویی ذکر نموده‌اند. بیشتر پژوهش‌های پیشین در سطح ملی و محلی (ایلام) بر پایه روش کمی (پیمایشی با ابزارهای از پیش طراحی شده (مقیاس بی‌ثباتی ازدواج) انجام شده است. محدود پژوهش‌های کیفی محلی انجام شده، به مقایسه نسلی زوجین پرداخته است. مهم‌ترین پژوهش انجام شده تحت عنوان طلاق‌های زودهنگام (Piri, Niazi, Piri, & Khoshroo, 2021) است. در پژوهش حاضر، اقدام به بررسی کیفی بی‌ثباتی زناشویی در چارچوب دیدگاه زمینه‌ای از نگاه متخصصین کلیدی شده است.

روش

در این پژوهش، محقق به‌جای نظریه‌آزمایی و الگوهای مفهومی از پیش تعیین شده، به روش کیفی و با روش دیدگاه زمینه‌ای (تئوری زمینه‌ای) اقدام به کشف مفاهیم (مقوله‌های باز، محوری و گزینشی) از راه

فهم و شناسایی نمونه‌های مورد مطالعه مطلعین کلیدی کرده است. این پژوهش بر پایه چارچوب‌های مفهومی (کدگذاری باز) مفاهیم و مقولات به دست آمده را با هم مقایسه، ترکیب و ادغام و پس از تقلیل و تلخیص و با خلاقیت فکری، مقوله‌های محوری و گزینشی استخراج گردید.

ابزار

در این پژوهش با گردآوری داده‌ها، پژوهشگر در پی شناسایی ژرف زوایای پنهان مسئله از راه «مصاحبه ژرف با نمونه‌گیری هدفمند» است. در واقع هدف این مطالعه بررسی پدیده «بی‌ثباتی زناشویی» از راه مفاهیم-های ژرف دیدگاه‌های جهان محلی مطلعین از راه رویکرد دیدگاه زمینه‌ای است. رویکرد زمینه‌ای یا مبنایی پژوهش مذکور برخلاف روش کمی و نظریه‌محور، دارای دو ویژگی متمایز است: ویژگی نخست؛ داده محور بودن آن است. محقق در جهت شناسایی جهان ذهنی و معنایی برخاسته از داده‌های (عبارت‌ها، حالات و معنایی) شرکت‌کنندگان مورد مطالعه، است (Farastkhah, 2017). ویژگی متمایز دیگر، پژوهشگر به جای نظریه‌آزمایی، تکرار مفاهیم و تعمیم مجدد فرضیه‌های نظری، با مطالعه در «جهان محلی» و نمونه‌های کلیدی در میان شهروندان (شهر ایلام) به دنبال نظریه‌سازی است.

شیوه اجرای پژوهش

پژوهش پیش‌رو، به بررسی مطالعه کیفی «بی‌ثباتی زناشویی» با روش دیدگاه زمینه‌ای (دیدگاه زمینه‌ای) از منظر مطلعین کلیدی (نخبگان و کارآزمودگان دانشگاهی و کارشناسان محلی) با نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از ابزار مصاحبه ژرف در جهت شناسایی واقعیت اجتماعی جامعه مورد مطالعه (شهر ایلام) است. در تعیین شرکت‌کنندگان این پژوهش، به تفکیک نمونه‌هایی از مطلعین کلیدی (نخبگان و کارآزمودگان دانشگاهی، کارشناسان، وکلا و قضات شورای حل اختلاف) بر مبنای نمونه‌گیری غیر احتمالی و هدفمند مطابق با جدول (۱) تهیه و تدوین شد. با نمونه‌گیری هدفمند انتخاب ۲۰ نفر از مطلعین کلیدی مطابق جدول شماره (۱) که دارای بیشترین شناخت و تجربه حرفه‌ای از جامعه مورد مطالعه بودند، مصاحبه نیمه ساخت یافته انجام و پس از اشباع نظری، به استخراج داده‌ها از متن مصاحبه‌ها پرداخته شد. بر پایه معیارهای لینکن و گوبا، برای بالا بردن «باورپذیری»، به اصول تنوع جنسی، سنی و شغلی، ویژگی‌های جمعیت شناختی توجه داشته و برای کسب «اطمینان‌پذیری»، یافته‌های پژوهش در اختیار شرکت‌کنندگان گذاشته شد و مورد وثوق آنان قرار گرفت. همچنین در این پژوهش به منظور افزایش «تأیید پذیری» تعدادی از صاحب‌نظران

دانشگاهی کاردان در جریان تحلیل مفاهیم و کدگذاری داده‌ها قرار گرفتند و نظرات اصلاحی آن‌ها را اعمال گردید. درباره «انتقال‌پذیری» نیز شرحی از روند پژوهش و گفت‌وگوهای مصاحبه‌شوندگان ارائه شده است. همچنین یافته‌های پژوهش در اختیار چند تن از نمونه‌های که شرکت‌کنندگان پژوهش مشابه داشتند، قرار گرفت که آن‌ها نیز بر صحت تجربه‌های اندیشیده شده و زیسته‌ی جامعه مورد مطالعه تأکید نمودند. از منظر اخلاق علمی، ضمن رعایت اصول اخلاق علمی و به‌منظور حفظ کرامت انسانی شرکت‌کنندگان از راه تعهد کتبی به سازمان‌های ذی‌ربط در این پژوهش، بر اصل امانت‌داری در حفظ اطلاعات شخصی افراد جامعه آماری تأکید و اجرا گردید.

جدول ۱ مشخصات کلی شرکت‌کنندگان تحقیق

ردیف	جنس	سن	تحصیلات	شغل	سابقه کار (سال)	وضع تأهل	رشته تحصیلی
۱	مرد	۴۵	فوق لیسانس	وکیل	۲۰	متاهل	حقوق
۲	زن	۴۰	دکتری	کارشناس بهزیستی	۱۷	مجرد	جامعه‌شناسی
۳	مرد	۶۰	دکتری	استاد دانشگاه	۴۰	متاهل	جامعه‌شناسی
۴	مرد	۴۵	ارشد	کارشناس دادگستری	۲۵	متاهل	حقوق
۵	مرد	۴۳	دکتری	قاضی	۱۵	متاهل	حقوق
۶	زن	۴۵	دکتری	استاد دانشگاه	۱۰	متاهل	جامعه‌شناسی
۷	مرد	۵۴	دکتری	استاد دانشگاه	۱۵	متاهل	روانشناسی
۸	مرد	۵۰	دکتری	استاد دانشگاه	۲۵	متاهل	جامعه‌شناسی
۹	مرد	۴۵	دکتری	استاد دانشگاه	۱۵	متاهل	مشاوره خانواده
۱۰	مرد	۵۵	دکتری	استاد دانشگاه	۳۰	متاهل	جمعیت‌شناسی
۱۱	زن	۴۰	دکتری	استاد دانشگاه	۵	متاهل	جامعه‌شناسی
۱۲	مرد	۵۵	دکتری	اورژانس اجتماعی	۱۰	متاهل	روانشناسی
۱۳	مرد	۶۰	ارشد	اورژانس اجتماعی	۱۵	متاهل	روانشناسی
۱۴	مرد	۵۴	دکتری	استاد دانشگاه	۳۰	متاهل	جامعه‌شناسی
۱۵	مرد	۵۰	دکتری	استاد دانشگاه	۲۰	متاهل	حقوق خانواده
۱۶	زن	۳۵	ارشد	شورای حل اختلاف	۵	متاهل	حقوق خانواده
۱۷	زن	۴۱	ارشد	شورای حل اختلاف	۱۰	متاهل	حقوق خانواده
۱۸	مرد	۶۰	حوزوی	قاضی	۱۲	متاهل	حقوق خانواده
۱۹	مرد	۵۵	دکتری	استاد دانشگاه	۱۴	متاهل	روانشناسی
۲۰	زن	۴۵	دکتری	وکیل	۱۲	مجرد	حقوق

یافته‌ها

در این پژوهش، از ۲۰ نفر شرکت‌کنندگان، مطابق جدول شماره (۳) مصاحبه ژرف به عمل آمد. حاصل این تحقیق بعد از کدگذاری مفاهیم اولیه (باز) و استخراج مقوله‌های محوری و اصلی، پس از اشباع نظری داده‌های کسب‌شده، هفت مقوله اصلی، ۲۱ مقوله محوری از مجموع ۵۸۲ مفاهیم اولیه در متن مصاحبه‌های مطلعین کلیدی تدوین گردید.

جدول ۲ ابعاد مفهوم ناپایداری زناشویی

مقوله‌ها	مفاهیم	
	فرعی	محوری
شاخص‌های گسست/بی‌ثباتی زناشویی	شناختی/فکری	نمونه مفاهیم / گویه‌های بی‌ثباتی زناشویی
	رفتاری/کنشی	
	احساسی/هیجانی	
زمانی/طولی		

در این پژوهش علاوه بر این سه بعد (شناختی، رفتاری و احساسی) بعد زمانی (یا طول مدت زناشویی) بر اساس دیدگاه جان ادوارز نیز لحاظ شده است. از این جهت، بر پایه داده‌های به دست آمده از دیدگاه مطلعین کلیدی، فرایند بی‌ثباتی زمانی یا کوتاه‌مدت، زمان زندگی مشترک زوجین آماده جدایی از همسر یا به بیان دیگر، مسئله گسست (بی‌ثباتی) زناشویی زوجین شهر ایلام مورد بررسی قرار گرفت؛ بنابراین با این هدف، شاخص‌های گسست/بی‌ثباتی، در چهار مقوله‌ی محوری «شناختی/فکری، رفتاری/کنشی،

احساسی/هیجانی» و همچنین «زمانی/طولی» صورت‌بندی گردید تا به واکاوی بی‌ثباتی و ناپایداری زندگی مشترک در پنج سال اول زندگی زناشویی پرداخته شود.

الف) شناختی / فکری

ناپایداری زناشویی در بعد شناختی، زمانی است که یک یا هر دو عضو از زوجین درباره طلاق و جدایی می‌اندیشند یا اعمالی انجام می‌دهند که به پایان رساندن ازدواج گرایش دارند. بی‌توجهی، تعارض اخلاقی زوجین، نداشتن تفاهم، نبود آمادگی برای تصمیم‌گیری‌های زناشویی، فقدان پذیرش واقعیت‌های زندگی مشترک موجب گسستن ناشی از مقوله شناختی/ فکری زوجین در زندگی مشترک زوجین می‌گردند.

مشارکت‌کننده شماره ۱، ۴۵ ساله می‌گوید: «بیشتر ازدواج‌های این منطقه شروعشان اشتباه است. به خاطر عشیره‌ای و قبیله بودن جامعه یک فضایی ایجاد نمی‌شود که دختر و پسر قبل از ازدواج رابطه سالم و موقتی داشته باشند که حداقل نظرات و افکار و صلاحیت خود را تبادل نظر نمایند». مشارکت‌کننده شماره ۲، زن، ۴۰ ساله می‌گوید: «هرچند در روند مدرنیته قرار گرفته‌ایم ولی هنوز خیلی از آدم‌ها رفتارها و آداب و رسوم سنتی در خانواده‌ها حفظ شده، عدم شناخت به این دلیل که دوره نامزدی در ایلام خیلی کوتاه و خیلی کم وجود دارد...».

ب) رفتاری / کنشی

در بعد رفتاری و کنشی، واکاوی رفتاری و کنشی زوجین در زندگی مشترک از دیدگاه مطلعین کلیدی هدف این پژوهش است. به این صورت که زوجین بعد از احساس و تفکر بی‌ثبات‌کننده در زندگی مشترک، چه اعمال و رفتاری انجام می‌دهند. پس از مصاحبه با نمونه‌های پژوهشی بر پایه مقوله محوری رفتاری (کنشی)، مفاهیمی از جمله اختلاف سلیقه در رفتار و سبک زندگی، پرخاشگری مدام زوجین، شرایط تنش‌زا، عدم مصالحه، جنگ و دعوا و مراجعه به مراجع قضایی و بهزیستی از داده‌ها به دست آمد.

مشارکت‌کننده شماره ۸، ۵۰ ساله: «بعضی مواقع ما در دانشگاه سراغ داریم وقتی ازدواج‌های اینترنتی یا به اصطلاح آشنایی از راه فضای مجازی است بعد از این که صاحب فرزند شدن، از هم جدا شدند. در واقع فضای مجازی دامن زده به این ارتباطات سطحی و ازدواج‌های احساسی».

مشارکت‌کننده شماره ۱۴، مرد، ۵۴ ساله: «در بی‌ثباتی به حالتی می‌رسیم که زن و مرد انگیزه فسخ دارند! ولی هنوز شرایطش مهیا نشده است، در مجرای فسخ قرار دارند. در نتیجه این تکلیف و تعهدات نسبت به هم انجام نمی‌دهند یا نسبت به هم کوتاهی می‌کنند».

ج) هیجانی / احساسی

بعد احساسی یا هیجانی بی‌ثباتی زناشویی زوجین آماده‌ جدایی از همسر، مشمول انواع احساسات منفی زوجین نسبت به همدیگر می‌شود. از شاخص‌های این مقوله محوری می‌توان به مفاهیمی از جمله ازدواج کورکورانه و بدون عقل و منطق، ازدواج‌های احساسی، نبود جذابیت، صمیمیت و تعهد، ضعف ارتباط هیجانی، طلاق هیجانی، کوری هیجانی و عدم دلسوزی زوجین اشاره کرد.

مشارکت‌کننده شماره ۱۸، مرد، ۶۰ ساله: «اصل زندگی بر پایداری و پابرجایی است، به همین دلیل کم-میلی، کم‌توجهی به خواسته‌های طرف مقابل، بهش می‌گن کوری هیجانی، بعد از آن کم‌میلی پررنگ‌تر میشه! زوجین دیگر احساس مسئولیت نمی‌کنند، دلسوزی و حتی ترحم ندارند».

مشارکت‌کننده شماره ۱۲، مرد ۵۵ ساله: «بی‌ثباتی بعد هیجانی داشته... قهر بودن با هم... برای یک ازدواج پایدار سه مؤلفه اساسی لازم است: جذابیت، صمیمیت و دیگری تعهد است. وقتی این وجود ندارد. این بی‌ثباتی اتفاق می‌افتد».

د) زمانی / طولی

از دیگر شاخص‌های گسست، بعد زمانی و کوتاه مدت زندگی مشترک زوجین (کمتر از پنج سال) و نقش آن در بی‌ثباتی زناشویی است. در این مطالعه از دیدگاه مطلعین، ناپایداری یا کوتاهی زندگی مشترک زوجین به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم گسست/بی‌ثباتی زناشویی زوجین آماده‌ جدایی از همسر، تدوین گردید. از مفاهیمی که ذیل شاخص مذکور قرار می‌گیرد، می‌توان به پایداری کوتاه مدت، متزلزل بودن زندگی مشترک، روند تدریجی جدایی خانواده، کاهش طول مدت زندگی مشترک و فقدان استحکام زندگی مشترک اشاره کرد.

مشارکت‌کننده شماره ۵، مرد، ۴۳ ساله: «اولین مسئله شاید از همه روشن‌تر و برجسته‌تر است، برمی‌گردد به آشنایی قبل از ازدواج، یعنی بعد از یک مدت کوتاهی از زندگی مشترک، (زوجین) متوجه می‌شوند که به اصطلاح عموم به درد همدیگر نمی‌خورند». مشارکت‌کننده شماره ۱۰، مرد، ۵۵ ساله: «طول زندگی مشترک از زمانی که فرد ازدواجش شروع می‌شود تا زمانی که به طلاق ختم می‌شود طول زندگی مشترک می‌نامند. این استحکام توی ایلام واقعیت امر پایین اومده و بیش از ۵۰ درصد زوجین قبل از اینکه طول زندگیشان ۵ سال برسد از هم جدا می‌شوند».

شرایط علی ناپایداری زناشویی

ذیل مقوله اصلی تلاطم‌های ناپایداری زناشویی، پنج مقوله محوری «آگاهی و شناخت سطحی در انتخاب»، «کج‌روی اخلاقی و رفتاری زوجین»، «سلب مسئولیت با رویکرد قهری»، «ضعف مهارت‌های گفتگو و حل مسئله» و همچنین «ناهمسان همسری» به‌عنوان مهم‌ترین موارد از داده‌های به‌دست آمده، استخراج گردید.

الف) آگاهی و شناخت سطحی در انتخاب

در بسیاری از جوامع، انتخاب همسر تحت مقررات و نظارت قواعد درون و برون همسری قرار دارد. قاعده درون همسری حکم می‌کند، فرد در گروه معینی که به آن تعلق دارد، ازدواج کند و در برون همسری، فرد از بیرون دایره گروه خاص، اقدام می‌کند. زناشویی تحت تأثیر دلایل متعددی مانند مشابهت سنی، مذهبی، نژادی، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، سطح تعلیم و تربیت، کشش‌ها، زیبایی‌ها و قیافه ظاهری است (Coen, 2013).

طبق صحبت شرکت‌کنندگان، تظاهر در رفتار و گفتار، عدم شناخت درست، هیجانات و شور انتخاب و فقدان شناخت ژرف از لایه‌های پنهان رفتار در فرآیند شناخت همدیگر در میان زوجین جامعه مورد مطالعه به‌عنوان مفاهیم مهم در بی‌ثباتی زناشویی برشمردند.

مشارکت‌کننده شماره ۲، زن، ۴۰ ساله: «یکی از موارد بی‌ثباتی (زوجین)، هیجانات و شور است که فرصت کافی برای شناخت از همدیگر به دست نمی‌آورند! یارو چشمش بهش خورده! هرچی میگه (مرد) می‌گوید، درست است! بعد از ده روز، عقد تموم شد! تازه وارد لایه‌های پنهان شده و می‌فهمد، طرفش اون (که می‌خواد) نیست». مشارکت‌کننده شماره ۹، مرد، ۴۵ ساله: «خانواده‌های زوجین، همدیگر را می‌شناسند ولی نسبت به خواسته‌ها و انتظارات و رفتارهای همدیگر آنچنان اطلاعاتی ندارند! الان دخترعمو و پسرعموهای داریم، برای طلاق آمدند! اینجا شناخت ژرف اتفاق نمی‌افتد، الان مراکز مشاور تأکید می‌کنند، چیزی میان ۳ تا ۶ ماه از این زمان برای شناخت باید وجود داشته باشد».

ب) کج‌روی اخلاقی و رفتاری زوجین

گسیخته شدن پیوندهای هیجانی، تزلزل اصول اخلاقی، ظهور پدیده‌های نابهنجار اجتماعی و بروز مشکلات اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی بی‌شمار مانند از خود بیگانگی و کج‌روی انسان، در حال توسعه است. روند توسعه به خودی خود موجب تحقق شرایط نامطلوب زندگی اجتماعی نمی‌شود، بلکه کارکرد قدرت‌های

سیاسی و اقتصادی حاکم در بسیاری از جوامع در راستای اهداف سودجویانه و فردگرایانه بر بهره‌کشی و تسلط هرچه بیشتر بر نیروهای اجتماعی، شرایط نامطلوبی را در جامعه فراهم می‌آورد.

مشارکت‌کننده شماره ۱، مرد، ۴۵ ساله: «الآن یک پدیده اجتماعی شکل گرفته به نام «خیانت» قبلاً مسئله‌ای به نام خیانت نداشتیم، اینکه چه زن چه مرد ارتباط پنهانی با جنس مخالف دارد، خارج از خانواده! با بچه‌های دادگستری در ارتباط بودیم طی جلساتی بخش اعظم طلاق‌های ما ارتباطات پنهانی زوجین خارج از خانواده داشتن! که بعضاً منجر به طلاق شده است». مشارکت‌کننده شماره ۱۱، زن، ۴۰ ساله: «یکی از صفت‌های نسل جدید به نام «خودمحوری» است. یک فرزندی که همه چیز دارد، خیلی دچار محرومیت نیستند. همه چیز در دسترس بوده و عادت کردند. برای پذیرش شکست و حتی تسلیم شدن خانواده‌ها معمولاً دامن می‌زنند. این فرزندان بعد می‌آیند توی جامعه، در زندگی زناشویی دیگه به راحتی نمی‌تواند شرایط غیر از آن چیزی که توی خانواده‌اش بوده تجربه کند. (چون) همه چیز بر وفق مراد آنان بوده و ممکنه تعارضات اخلاقی رفتاری پیش بیاید».

طبق نظر شرکت‌کنندگان، کج‌روی اخلاقی و رفتاری زوجین، بر وجود روابط فرازناشویی، خیانت، خودمحوری رفتاری، عدم رعایت تکالیف (نقش‌های زناشویی) و همچنین وجود اعتیاد (زوج) در بروز آفت ناپایداری زناشویی تأکید شده است.

ج) سلب مسئولیت با رویکرد قهری

رویکرد قهری و خشونت خانوادگی رابطه مشخصی با ساختار جامعه دارد. خشونت خانوادگی باعث تقویت هنجارهای اجتماعی خشونت می‌گردد. در بروز خشونت انواع خشونت‌های بدنی (جراحات) و روانی (تحقیر) اقتصادی (محرومیت‌های مالی) اجتماعی (انزوای اجتماعی) مطرح است. در این پژوهش بر پایه مقوله‌ی محوری، شرکت‌کنندگان کلیدی بر وجود خشونت خانگی آن هم در میان تحصیل‌کردگان، دعوا کردن زوجین، همچنین خشونت فیزیکی، برخورد فیزیکی و دعوا و منازعه به مهارت حل مسئله توسط زوجین از دلایل بی‌ثباتی زناشویی عنوان نمودند.

مشارکت‌کننده شماره ۱۳، مرد، ۶۰ ساله: «یکی از مسائل میان زوجین خشونت خانگی است! متأسفانه تحصیلات عالی چندان تأثیرگذار نیست، طرف تحصیلات عالی داره ولی همسرش را کتک می‌زند. در میان زنان هم هست، با همدیگر درگیر شدن. متأسفانه این خشونت خانگی قهر کردن دنبالش هم هست! رنجش و پناه بردن! اون استقلال زوجین را از میان می‌برد».

مشارکت‌کننده شماره ۲۰، زن، ۴۵ ساله: «بیشتر بی‌ثباتی‌های که من می‌بینم، منشاخشونت فیزیکی است! دلیلی که زنان اقدام به تارکه می‌کنند، خشونت فیزیکی است. نکته‌ای که در تمام جغرافیایی ایلام بهش توجه نمی‌شود،

وجود جنگ و فشارهای روانی است. به نظر می‌رسد، مردم ایلام دچار نوسانات خلقی هستیم. این نوسانات از مهم‌ترین دلایل بی‌ثباتی روابط هیجانی و اختلالات روانی زوجین است.»

د) ضعف مهارت‌های گفتگو/حل مسئله

بر پایه مقوله محوری «ضعف مهارت‌های گفتگو و حل مسئله»، ملاحظه می‌شود، شیوه برقراری ارتباط و مواجهه با حل مسئله در میان زوجین پایین آمده است. به سبب تفاوت‌های فرهنگی و شرایط اقتصادی و اجتماعی در میان زوجین، آن‌ها قادر به تحمل همدیگر نبوده و هنر گفتگو، فهم و همدلی به‌عنوان سرمایه فرهنگی در میان زوجین آماده جدایی از همسر و بی‌ثباتی، ضعیف است.

مشارکت‌کننده شماره ۲، زن، ۴۰ ساله: «زوجین ما مهارت‌های کافی برای نحوه ارتباط برقرارکردن با همسر یا راه‌های مواجهه با حل مسئله، تحمل پابینی دارند. متأسفانه بعضی مواقع عدم آگاهی موجب می‌گردد فرد نتواند مشکلات خودش را حل کند، پناه می‌برد به راهنمایی‌هایی که از دید علمی و عرفی مناسب نیستند. سعی می‌کند به آنجا پناه ببرد!...»

مشارکت‌کننده شماره ۷، مرد، ۵۴ ساله: «مهارت‌های ارتباطی یکی از مهارت‌های ضروری برای زوجین است! قدرت حل مسئله... من امروز فکر می‌کنم [قدرت حل مسئله] پایین آمده و روی بحث، افزایش قدرت حل مسئله، موقعی که [خانواده] دچار تنش و بحران می‌شود! چه توی خانواده و چه برنامه‌های آموزشی، آموزش‌های عمومی، انفرادی، آموزش داده نشده.»

ه) ناهمسان همسری

بر پایه مقوله محوری ناهمسان همسری، همکفو نبودن، تفاوت فرهنگی، تفاوت‌های شخصیتی، نگاه مادی به آینده زناشویی از دید مطلعین کلیدی، مواردی اثرگذار از مسئله ناهمسان همسری در بی‌ثباتی زناشویی زوجین محسوب می‌شوند.

مشارکت‌کننده شماره ۱، مرد، ۴۵ ساله: «همکفو نبودن هم یکی از عوامل بی‌ثباتی است. مثلاً طرف دوست داره زنش محجبه باشه! ولی زوجه اینو نمی‌پذیره این یک سری از تضادها به وجود می‌آورد». مشارکت‌کننده شماره ۷، مرد، ۵۴ ساله: «تعدادی از عوامل بی‌ثباتی، شیوه آشنایی زوجین بر پایه روش‌های مجازی که الان داره اتفاق می‌افتد. درواقع از راه شبکه‌های مجازی (زوجین) آشنا می‌شوند تبدیل به ازدواج میشه و بعد دچار تضاد و مسائل فرهنگی می‌شوند. خود فاصله جغرافیایی، تفاوت‌های فرهنگی اینا همه عامل بی‌ثباتی هستند.»

جدول ۳ شرایط علی ناپایداری زناشویی

مفاهیم	مقوله‌ها	معموری	فرعی	نمونه مفاهیم و گویه‌های علی تأثیرگذار بر ناپایداری زناشویی
				عدم آگاهی به تفاوت‌های جسمی و روحی/ دوره نامزدی کوتاه‌مدت/ تعصبات خانوادگی مانع ارتباط پیش از عقد/ آشنایی از راه فضای مجازی/ فرآیند نامناسب آشنایی قبل از عقد/ فقدان شناخت خواسته‌ها و انتظارات همدیگر/ عدم اطلاع از بیماری‌ها و نازایی همدیگر .....
				اعتیاد زوج/ بی‌اعتمادی زوجین/ خیانت زوجین/ روابط پنهانی/ شکاکیت رفتاری/ پنهان کاری در روابط/ سوء- تفاهم زوجین/ اکتان واقعیت/ بدگمانی و بدبینی/ بی‌وفایی/ سخت‌گیری زوجین/ تنوع‌طلبی/ عدم صداقت/ نوسانات خلقی/ اختلالات روانی/ افسردگی...
				رفتار پرخاشگرانه/ ضرب و شتم/ خشونت‌گری/ محدودیت در روابط برای همسر/ اختلالات جنسی و سرد مزاجی/ تقابل به جای تفاهم/ فقدان صبر و شکیبایی/ تصمیم‌گیری در زمان رفتار هیجانی (خشم، عصبانیت)/ نگاه بدبینانه (طلب مهریه و نفقه)/ طرح‌واره‌های بی‌اعتمادی و بدرفتاری/ فقدان تاب‌آوری یا تاب‌آوری پایین...
				ناتوانی زوجین جوان در تحمل مشکلات/ روحیه خودخواهی/ فقدان مهارت‌های ارتباطی/ میزان تاب‌آوری پایین/ پایین بودن قدرت حل مسئله/ فقدان آموزش و تربیت جنسی/ خودکنترلی پایین/ فقدان آگاهی از مدیریت خانه/ فقدان مهارت گوش دادن/ عدم آینده‌نگری/ عادت‌واره‌های خودمحوری...
				عدم سختی و همسانی انتخاب همسر/ برآورده‌نشدن انتظارات/ عدم رسمیت حقوق همدیگر/ چشم‌داشت‌های متفاوت/ عدم تناسب سنی/ اختلاف رنج سنی/ تضاد منافع/ تفاوت دیدگاه/ اختلاف نگرش‌ها/ همکفو نبودن...

ژانر علی ناپایداری زناشویی

کنش - همکنش‌ها

جان گاتمن^۱ موج‌های جدایی زناشویی را در چهار مرحله مطرح می‌نماید؛ الف) زوج‌ها مشکلات ازدواج را جدی می‌داند، به طوری که سطح پیوندشان با شرایط عالی دارای فاصله دانسته و مشکلات زناشویی را مانعی غیرقابل جبران می‌بیند. ب) صحبت کردن با همسرشان را بی‌ثمر دانسته و در این شرایط، زوجین، زندگی مشترک را به موازات هم ادامه می‌دهند اما زندگی به جای رابطه صمیمانه، شبیه یک قرار داد تجاری است. ج) احساس تنهایی و سکوت، در این برهه از زندگی زوجین، همچون دردناک‌ترین موقعیت‌های بشری است، در نهایت، این مرحله بی‌ثباتی زناشویی به مقابله و خشونت و جدایی می‌کشاند (Gutman, 2007).

به این ترتیب، در مقوله محوری کنش و واکنش راهبرد دفاعی زناشویی، مفاهیم «سکوت و کنار آمدن»، «احساس حقارت و مقابله»، «خشونت و تلافی» و همچنین «گرایش به طلاق» به عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌های اصلی در نظر گرفته شدند.

الف) سکوت و کنار آمدن

بر پایه مقوله محوری سکوت و کنار آمدن، از دیدگاه مطلعین کلیدی، به خاطر شرایط خاص و مواردی همچون وجود فرزندان، زوجین، زندگی مشترک را تحمل می‌کنند. زوجین با فرار از همدیگر در مواقع حضور در منزل، روابط سرد و فاصله گرفتن از همدیگر در اثر سوء تفاهم و لجاجت‌ها، قهر کردن‌ها و ضعف مهارت‌های ارتباطی و هیجانی آنان، منجر به مؤلفه‌های کوری عاطفی، طلاق هیجانی و طلاق جنسی می‌گردد. به بیان دیگر، هم اتاق هستند ولی هیچ وقت زن و شوهر نخواهند بود.

مشارکت‌کننده شماره ۱۴، مرد، ۵۴ ساله: «یک زمانی دوتا شون (زوج و زوجه) نمی‌خوان از هم جدا بشن! یک سری لجاجت‌ها، سوء تفاهم‌ها هست! اما قصد جدایی ندارند یا واقعاً قصد ندارند، یا عواملی وجود دارد مانع جدایی آن‌ها می‌شود؛ مثل فرزندان!...»

مشارکت‌کننده شماره ۱۶، زن، ۳۵ ساله: «مردها ادعا دارن وقتی میام خونه، خانم هنوز خواب هست! اگر بیدار باشد، جارو زده باشد و نظافتی کرده باشد یا پخت و پزی کرده باشد! من که میام داخل خانه، (خانم) بگه خسته نباشید! در مقابل خانم میگه؛ وقتی آقا سرد است و از در میاد تو (خونه) نه سلامی نه علیکی! (من) برای چه کسی پخت و پز کنم! برای چه کسی نظافت کنم! وقتی آقا هیچ وقت از من تشکر نمی‌کنه برای کی کاری انجام بدم!».

ب) احساس حقارت^۱ و مقابله

کرسینی، آدلر و لیندزی^۲ احساس حقارت و خود خوارانگاری از هر نوع احساس بی‌کمالی یا ناتمامی در هر بعد در زندگی ناشی می‌شود. از عناصر تشکیل‌دهنده احساس حقارت، می‌توان به باور غلط، اعتقادات نامعقول، اجتناب از مشکلات، اتکا به دیگران، تجربه گذشته، برداشت غلط از مشکلات، عزت‌نفس پایین، نازپروردگی، عدم استقلال، خودکارآمدی تصویری و دورشدن از معیارهای اخلاقی آموخته شده می‌توان اشاره کرد (Gutman, 2007).

در این مطالعه بر پایه مقوله محوری احساس حقارت و مقابله در زندگی زناشویی، مطلعین کلیدی معتقدند، عمده‌ترین دلایل رویکرد احساس حقارت و مقابله زوجین، ناشی از طلاق هیجانی، لجاجت، عدم ارتباط مناسب با همسر و خیانت آنان است. خشونت‌های فیزیکی (زوج) منجر به متارکه زوجه می‌گردد. قهر

1 - Inferiority Feelings

2 - Cressini, Adler, Lindsey

و جبهه‌گیری میان زوجین، عدم گفتگوی تعاملی زوجین و در نتیجه قهر و جبهه‌گیری‌های طولانی و درگیری‌های خانوادگی، در نهایت بی‌ثباتی زناشویی (طلاق) را در پی دارد.

مشارکت‌کننده شماره ۶، زن، ۴۵ ساله: «از مشکلات حوزه خانواده، نبود گفتگو است! الان می‌گن زمان گفتگو میان خانواده کمتر از ۲۰ دقیقه است! این راهبردهایی که انتخاب می‌کند (زوجین) سکوت، قهر و جبهه‌گیری است! تا طرف یک چیزی را می‌گه، اون جوابشو میده! اون خشمگین میشه! عدم یک گفتگوی تعاملی، به نظرم کمک به افزایش طلاق‌ها در استان نموده‌است».

مشارکت‌کننده شماره ۱۱، زن، ۴۰ ساله: «با این پیش‌فرض که آگه بی‌ثباتی زناشویی ادامه پیدا کند! نه حل بشه، خوب پیامدهای مختلفی داره، میشه انتظار داشت از این وضعیت؛ یک بخش خشونت هم هست. اگر حل نشود این مسئله به قهر و آشتی طولانی می‌انجامد، خانواده‌ها و طایفه را درگیر می‌کند...!».

ج) گرایش به طلاق

در خصوص مقوله محوری گرایش به طلاق از دیدگاه مطلعین کلیدی ملاحظه می‌گردد، راهکارهای دادگاه، نقش شورای حل اختلاف و ریش سفیدان در جهت ارائه راهکارهای معنوی در اصلاح ذات‌البین زوجین کارگر نیست. عدم تحمل و همکاری میان زوجین کاملاً محرز است. اقدام زوجه به درخواست مهریه نوعی ناامیدی از آتیه و سرنوشت ناپایداری زناشویی است. به گونه‌ای که اقدام به طلاق از دیدگاه مطلعین به منزله یک «بد ضروری»، تاحدودی موجب جلوگیری از پدیده‌های شومی مانند خودکشی، خودسوزی به‌ویژه در میان قشر زوجه جامعه‌ی مورد مطالعه می‌گردد.

مشارکت‌کننده شماره ۵، مرد، ۴۳ ساله: «ما در قرآن راهکار داریم! تحت عنوان «اصلاح ذات‌البین» آیه داریم. برای این موضوع که بیاد شقاق (اختلاف زناشویی) میان آن‌ها را رفع کند! واقعاً نمی‌دونم! شاید کلاً دادگاه یا اقدام مشاوران در پرونده‌ها نافذ نیست!»

مشارکت‌کننده شماره ۱۶، زن، ۴۵ ساله: «... پارسال (سال ۱۴۰۰) تعداد ۲۵۵۰ درخواست طلاق را داشتیم، در شورای حل اختلاف ایلام! بعضی به مهریه و بعضی به نفقه و بعضی به تمکین کشیده شده است! سراغ داریم آقا می‌گه من از صبح تا شام، بیرون مشغول کارم! به محض اینکه میام خونه، خانم می‌ذاره میره. این حلش مشکل میشه، هم برای آقایان و هم برای خانم‌ها وجود داره...»

جدول ۴ کنش- واکنش راهبردی / دفاعی زناشویی

مفاهیم / گویه‌های راهبردها و استراتژی‌های ناپایداری زناشویی	مقوله‌ها		
	فرعی	محوری	
پناه‌بردن به راهنمایی غیرعلمی / تسلیم‌طلبی / پناه‌بردن به عرف و سنت و اخلاق شخصی / تحمل رفتار خشن شوهر / راهبرد سکوت / عدم گفتگو و تبادل نظر / پناه بردن به دوستان / تحمل شرایط به خاطر دوام زندگی مشترک / قانع‌شدن و گذشت / ارجحیت دوام و پایداری نسبت به طلاق و جدایی / طلاق هیجانی / خود را به خواب زدن / تشکر نکردن آقایان در مقابل خدمات زنان / مغرور بودن آقایان / صحبت نکردن زوجه‌ای توجیهی زوجین بهم / عدم پاسخگویی به احساسات همدیگر / کم‌محبتی و بی‌محبتی / طلاق هیجانی بجای رفاقت / قهر و جبهه‌گیری / مقابله به مثل هنگام خشم / فقدان تعامل در روابط زناشویی / مقاومت زنان در مقابل خشونت مرد / پیگیری زنان در جهت احقاق حق / لحظه‌نگری زوجین / قهر و آشتی متزلزل / کج خلقی / ناشزه / توهین و مقابله / مکانیزم‌های دفاعی و دلیل تراشی / مقاومت و دیوار دفاعی / رقابت زناشویی / فقدان حضور کم‌خانم‌ها در خانه / جزئی‌نگری خانم‌ها در مقابل کلی‌نگری آقایان / گفتمان‌های منفی زوجه / (عرضه‌نداری) / رقابت به‌جای رفاقت / کشف عیب همدیگر / حسادت / زنا / تلاش برای استقلال نسبی / استراتژی (تغییر، تعدیل و سازگاری) / مقابله و تلاقی در خیانت‌الج‌کردن و متارکه‌کردن /	سکوت و کنار آمدن	کنش- واکنش راهبردی / دفاعی زناشویی	
خشونت و تنبیه بدنی زوجه / ضرب و شتم / خشونت و توهین عصبانی شدن / ناراحت شدن / نگاه بدبینانه / درگیری / خشونت خانگی / رنجش / پرخاشگری / اکتک زدن / خشونت خانوادگی / گروه‌کشی / عدم سازگاری پس از اختلاف / انتقامجویی / فحش و توهین به خاطر طلب مهریه / بازخورد منفی پس از طلب مهریه / ادعوا و قیل و قال زوجین / عصبانیت /	احساس حقارت / مقابله		خشونت / تلاقی
مهریه و نفقه به‌عنوان زهره چشم / جشن طلاق / درخواست مهریه / مهریه سنگین / انگیزه طلاق بدون مصالحه / قصد جدایی / نافذ نبودن نقش دادگاه در اصلاح ذات‌البین /	گرایش به طلاق		

پیامد ناپایداری زناشویی

بر پایه داده‌های به‌دست آمده از مقوله اصلی بسامد و نتایج بی‌ثباتی زناشویی، مقوله‌های فرعی تحت‌عنوان «تشدید احساس سرخوردگی»، «دگرگونی و ناکارآمدی ارزش‌های خانواده»، «بحران هویت و الگوپذیری زناشویی» و «ناامنی اخلاقی و قانونی» استخراج گردید.

الف) تشدید احساس سرخوردگی^۱

سرخوردگی زناشویی موجب کاهش تدریجی دلبستگی هیجانی زوجین و دربرگیرنده کاهش توجه نسبت به همسر، بیگانگی هیجانی، افزایش احساس بی‌علاقگی و بی‌تفاوتی زناشویی است. سرخوردگی به معنای جایگزین شدن عواطف خنثی به‌جای عواطف مثبت است. سرخوردگی زناشویی به معنای تغییراتی که در طول زمان در ادراک زوجین در فرایند ازدواج رخ می‌دهد. معمولاً افراد در دوره نامزدی یک تصویر آرمانی از همسر خود می‌سازند و سعی می‌کنند بیشتر جنبه‌های مثبت شخصی خود را نشان داده ولی پس از ازدواج با واقعیت‌های یکدیگر مواجه شده و حفظ این تصاویر آرمانی برای آن‌ها دشوار می‌گردد (Taghiyar, 2015).

۱- Feeling Frustrated

در این پژوهش بر پایه مقوله محوری «تشدید احساس سرخوردگی» ملاحظه می‌گردد، مطلعین کلیدی بر طلاق هیجانی و دور شدن زوجین از همدیگر به لحاظ هیجانی و روحی تأکید دارند. در صورت جدایی و بی‌ثباتی به خاطر فرار از واژه مطلقه، بدون فرصت و کسب شناخت منطقی، مجدداً اقدام به ازدواج و شکستی دیگر در زندگی مشترک و پیامدهای روحی از جمله افسردگی و سرخوردگی و انزوای اجتماعی می‌شوند. به سبب کوچک‌بودن جامعه مورد مطالعه، خانم‌ها بیشتر احساس کنترل از سوی خانواده (والدین) نموده و در نتیجه بیشتر دچار عوارض روحی و روانی مانند سرخوردگی، خودسرنش‌گری و حتی خودکشی آنان می‌گردد.

مشارکت‌کننده شماره ۱، مرد ۴۵ ساله: «یک بحث جدید که رایج شده است، بحث طلاق هیجانی است! ثبت نمی‌شود، (زوجین) دادگاه نمی‌روند! ولی زیر یک سقف زندگی می‌کنند! (از لحاظ) فیزیکی پیش هم‌اند!...»

مشارکت‌کننده شماره ۷، مرد، ۵۴ ساله: «یک نکته برای فرد (زوجین) بعد از طلاق دو تا مشکل پیش می‌آید؛ یک مشکل مالی اتفاق می‌افتد و دیگری، احساس تنهایی است. برای همین زوجین دست به ازدواج بدون فرصت لازم می‌زنند. هنوز از مشکل قبلی جدا نشده‌اند فوراً وارد یک زندگی غلط دیگری می‌شوند. فقط به خاطر اینکه (زوجه) احساس تنهایی نکته و رهایی پیدا کنند.»

ب) ناکارآمدی ارزش‌های خانواده

امروزه ساختار و الگوی خانواده نسبت به الگو و ساختار سنتی تفاوت‌هایی زیادی را تجربه کرده است. خانواده در ایران از شکل و الگوی سنتی و خانواده گسترده فاصله گرفته و به خانواده هسته‌ای نزدیک‌تر شده است. با افزایش دسترسی به آموزش، اشتغال، درآمد و منابع دیگر توسط زنان؛ شکاف جنسیتی کمتر شده و استقلال و خودمختاری زنان بیشتر شده است. مجموعه عوامل فوق، دگرگونی مهمی همچون افزایش سن ازدواج، تنوع و روابط جنسی خارج از چارچوب ازدواج، تغییر در الگوهای همسرگزینی و الگوهای جدید خانواده به همراه داشته. در نتیجه خانواده متعارف (سنتی) را با چالش‌های جدی مواجه ساخته است (Janadele & Rahnema, 2013).

بر پایه مقوله محوری «دگرگونی و ناکارآمد شدن ارزش‌های خانواده»، ملاحظه می‌شود، پیامدهای آن از دید مطلعین کلیدی، آنومی خانوادگی (رنج و درد) و بی‌ثباتی در خانواده زوجین خواهد بود. فرزندانی که در این محیط پرورش می‌یابند، دچار آثار منفی روحی و روانی می‌شوند. این بی‌ثباتی هم برای جامعه، هم خود زوجین مشکل‌ساز است. از میان رفتن تقدس ازدواج، عدم علاقه‌مندی به انتخاب و ازدواج، بالا رفتن سن ازدواج و همچنین از میان رفتن دیدگاه منفی جامعه نسبت به افراد مجرد از پیامدهای این بی‌ثباتی است.

مشارکت کننده شماره ۱۳، مرد، ۶۰ ساله: «از پیامدهای اجتماعی و خانوادگی بی‌ثباتی زناشویی، آنومی خانوادگی است. آنومی هم درد و هم رنج است، همان بی‌ثباتی در خانواده وجود دارد... توی جامعه، همان بی‌ثباتی در بچه‌هاشون، کودکانشان در نظر بگیرید! در محیط کارشان در نظر بگیرید. آسیب‌هایی که برای خانواده دارد، برای خودشان دارد. از این لحاظ نیاز به مشاوره دارند، نحوه ارتباطشون، پرخاش کردنشون و محدودیت‌هایی که دارن...».

ج) بحران هویت^۱ و الگوپذیری زناشویی

هویت، پدیده چند لایه است و از تصویر فرد از خود فراتر می‌رود و موضع‌یابی، جهت‌یابی، بیوگرافیک و حتی تاریخی را نیز در برمی‌گیرد (Heydari Bigond, 2001).

طبق مقوله محوری «بحران هویت و الگوپذیری زناشویی» به گفته مطلعین کلیدی، سست شدن بنیاد خانواده در اثر بی‌ثباتی خانواده موجب افزایش نوسان و افزایش جرایم در جامعه می‌شود. این بی‌ثباتی، همانند یک بحران (ویروس) در جامعه گسترش پیدا می‌کند. هرچند پدیده اجتماعی خانواده از میان می‌رود، ولی زمینه‌ها و حالت‌های اولیه بنیادین ازدواج سبک می‌گردد. لذا مشاهده می‌شود، کارکرد و فلسفه ازدواج به خاطر شرایط اقتصادی و اجتماعی و تحقق ازدواج به خاطر بدبینی و ترس از پیامدهای طلاق، وضعیت سلبی پیدا می‌کند.

مشارکت کننده شماره ۱۵، مرد، ۵۰ ساله: «توی جلساتی که کار گروهی بود، جوان آمده خیلی راحت اقرار کرده، من بخوام مهریه بدم! خونه ماهی ۳۰۰ و ۴۰۰ میلیون تومان رهن بدهم و ۳ یا ۴ میلیون کرایه بدم. وقتی ارضای نیازهای جنسی، توی بازار هست، دردسترس هست! کتمان نداره! بنظرم اگر (مشکلات) مدیریت نشه، بخوایم کار کارشناسی انجام بدیم، این پیامدهای طلاق، باعث بدبینی قشری می‌شود که الان آماده ازدواج است».

د) ناامنی اخلاقی و قانونی

بر پایه پژوهش حاصل از مقوله محوری «ناامنی اخلاقی و قانونی» از دیدگاه شرکت کنندگان، زوج‌های جوان پس از جدایی به خاطر چشم و هم‌چشمی و ترس از بیوه ماندن خیلی سریع اقدام به ازدواج مجدد می‌کنند و اکثر آنان هم دچار نابسامانی‌های زناشویی و به تشدید بی‌بند و باری آنان می‌انجامد. گاهی به دلیل عدم اعتماد و فقدان تعهد اخلاقی (زوجه)، یکطرفه اقدام به فسخ زناشویی نموده که این امر موجب ناامنی و رها شدن سرپرستی فرزندان (زوجه) می‌گردد. فساد و روابط فرا زناشویی زوجین، زمینه‌ساز طلاق هیجانی زوجین و ناامنی اخلاقی و قانونی و خیانت در روابط زناشویی زوجین می‌شود.

مشارکت‌کننده شماره ۱۵، مرد، ۵۰ ساله، دکترای حقوق خانواده، استاد دانشگاه: «بعضی وقتا طرف طلاق گرفته و به خاطر چشم و همچشمی که شده دوباره ازدواج می‌کند. خانم‌هایی که موقعیت یا شرایط اجتماعی و شغلی خوبی دارند، متأسفانه به دلیل اعتماد به سنین پایین‌تر، هزینه آشنائی هم برای افراد جوان انجام می‌دهند! مسائل نابسامانی اجتماعی بدتر هم شده و نهایتاً منجر به بی‌بندباری (گسترش فساد) هم شده...».

جدول ۵ پیامدهای ناپایداری زناشویی

مفاهیم	مقوله‌ها
مفاهیم / گویه‌های آثار و پیامدهای بی‌ثباتی زناشویی	مقوله‌ها
	محوری
	فرعی
آینده مبهم و منفی / اختلالات جنسی / فرار از منزل / روحیه خودخواهی در مقابل تعاون همیاری / استفاده از مشروبات الکلی / اعتیاد / استرس و اضطراب / احساس تنهایی / ازدواج‌های موقت و پنهانی / برآورده نشدن نیازهای جنسی مشروع / برجسب مطلقه برای زوجه / افسردگی / ترس از ازدواج میان مجردان و مطلقه...	تشدید ایزه‌های حقارت / سرخوردگی
فروپاشی زندگی زوجین / بن بست در زندگی مشترک / مشکلات حضانت فرزندان / صدمه دیدن فرزندان طلاق و خانواده ناپایدار / از میان رفتن تقدس خانواده و ازدواج / تضاد فرد مطلقه و اطرافیان / سرگردانی فرزندان زوجین و طلاق / سکولاریزه‌شدن خانواده / فقدان برنامه‌ریزی و بچه‌دار شدن / محرومیت فرزندان از عواطف پدر مادر...	دگرگونی و ناکارآمدی ارزش‌های خانواده
سست شدن سبک‌های ازدواج / فقدان ننگ و عار بودن بودن طلاق / عدم پایبندی به هنجارهای جامعه / عقب ماندگی در رشد فرزندان طلاق / افزایش سن ازدواج / تغییر در فرایند ازدواج / دید منفی نسبت به زنان بیوه / هدر رفت نیروی انسانی / خصومت‌های قومی و محلی / بحران‌های اجتماعی (قتل، خودکشی، اعتیاد) / الگوپذیری منفی برای جوانان...	بحران هویت / الگوپذیری زناشویی
ارجاع به دادگاه / ازدواج نافرجام / طلاق‌های زودهنگام / قضاوت منفی جامعه از زوجه مطلقه / طلاق نتیجه بی‌ثباتی زناشویی / اجرام خشن ناشی از فرزندان طلاق / قتل‌های فجیع / رشد بزه و بازپروری...	ناامنی اخلاقی / قانونی

تأثیر / نتایج ناپایداری زناشویی

مقوله هسته / مرکزی

ناپایداری زناشویی و شکندگی پیوند زناشویی یکی از ویژگی‌های بارز دنیای معاصر است. امروزه مسئله گسست پیوند زناشویی در آغاز زندگی پدیده رایج و در حال گسترش است. پایداری و پابرجایی زناشویی از شاخص‌های مهم سلامت اجتماعی جامعه محسوب می‌گردد. مفهوم ناپایداری به نوعی گرایش به طلاق اشاره دارد و زمانی مطرح است که یک عضو یا هر دو عضو درباره جدایی می‌اندیشند (شناختی) و به لحاظ روانی (هیجانی) نسبت به هم احساس فاصله می‌نمایند و یا به اعمالی (رفتاری) دست می‌زنند که به پایان دادن زندگی مشترک گرایش دارند.

در این پژوهش، ناپایداری و گسست زناشویی متأثر از ابعاد شناختی (شناخت ناکافی، آشنایی از راه فضای مجازی، محدودیت‌های سنتی...)، هیجانی (کم میلی هیجانی، انتخاب عاشقانه به جای عاقلانه، فقدان صمیمیت و جدایت...) و رفتاری (ارتباطات سطحی، بدر رفتاری، تنش و تعارض، دعوی روزمره، عدم تعهد در انجام تکالیف...) و همچنین طولی (سیالیت و عدم کنار آمدن، گرایش به سمت فسخ، کاهش طول مدت زندگی مشترک...) ذکر شده است. یافته‌های پژوهشی با دیدگاه ادواردز و آلن بوس و حالت‌های سه گانه شناختی، هیجانی و رفتاری آنان همخوانی دارد. چنانچه اشاره شد، بعد دیگر مطالعه، بعد طولی (کوتاه مدت) مسئله ناپایداری زناشویی از دید شرکت کنندگان است. این یافته‌ها با دیدگاه (Animasahun, & Fatile, 2011) درباره فراوانی طلاق و ناپایداری با مفهوم «ناکافی بودن شناخت» زوجین در دوره خواستگاری و پیش از ازدواج همخوانی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش واکاوی تسهیلگرهای ناپایداری زناشویی و پیامدهای آن در شهر ایلام بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که در بعد تلاطم‌های علی ناپایداری زناشویی از دیدگاه مطلعین کلیدی، به مقوله‌های محوری «آگاهی و شناخت سطحی انتخاب»، «کج‌روی اخلاقی و رفتاری»، «سلب مسئولیت با رویکرد قهری» و «ضعف مهارت‌های گفتگو و حل مسئله» تأکید شد. این یافته همسو با پژوهش (Honarparvaran, 2017) درباره مفاهیم بی‌تجربگی و نبود پیش‌آگاهی زوجین در ازدواج‌های سنتی مطابقت می‌نماید. مقوله «سلب مسئولیت با رویکرد قهری» با مفاهیم خشونت خانگی، قهر کردن و دعوا کردن با دیدگاه گاتمن (2007) درباره نشانه‌های فروپاشی زناشویی، مانند «خرده‌گیری زوجین، توهین و اهانت، بهانه‌تراشی، انکار مسئولیت و طفره رفتن از بحث» همخوانی دارد. در مقوله «کج‌روی اخلاقی و رفتاری» مفاهیمی همچون خیانت، خودمحوری، اعتیاد و روابط فرازناشویی همسو با پژوهش اکبری و نیایی (2018) درباره بی‌وفایی، خیانت زوجین و روابط خارج از چارچوب زناشویی است. در مقوله محوری «ضعف و مهارت-های گفتگو و حل مسئله» که از آن، مفاهیمی از جمله تحمل پایین در مواجهه با مسئله، قدرت پایین حل مسئله، ضعف در تحمل همدیگر در شرایط بحرانی (اقتصادی و اجتماعی) و ضعف سرمایه فرهنگی و هنر گفتگو منطبق با پژوهش نیکنام و تاج (2018) مهارت‌ها و صلاحیت‌ها (هوش هیجانی) و توانایی رویارویی با مشکلات (هوش معنوی) در جهت حل مسائل زناشویی، ضرورت دارد.

در بعد میانجیگری اطرافیان در بی‌ثباتی زناشویی، مطلعین کلیدی بر مقوله‌های محوری «حمایت جانب‌دارانه والدین»، «میانجیگری نادرست دیگران»، «وابستگی نایمن» و «مشاوره‌های ناقص» در بی‌ثباتی زناشویی زوجین شهر ایلام توجه نمودند. در مقوله محوری «حمایت جانب‌دارانه والدین» شرکت‌کنندگان بر میانجیگری منفی والدین، میانجیگری در تصمیم‌گیری زوجین، دلسوزی بیش‌ازحد، به‌عنوان منشأ اختلاف تأکید داشتند. این نتایج با پژوهش‌های مطالعات تجربی میرزایی (2018) در نقش والدین و میانجیگری اطرافیان خانواده، در ناپایداری زناشویی تطابق دارد. در مقوله محوری «میانجیگری نادرست دیگران» مطلعین کلیدی بر اطلاعات غلط دیگران مهم، اطلاعات نادرست فضای مجازی، میانجیگری فامیل و دوستان از مصادیق بارز بی‌ثباتی زوجین تأکید دارند. بر همین اساس نظر (Kalantari, & Roshanfekar (2014) نشان می‌دهد، ۶۰ درصد عوامل ناپایداری زناشویی به علت دخالت‌های دیگران است.

منطبق بر یافته‌های تحقیق و طبق نظر شرکت‌کنندگان، تقویت و الزام در مشاوره پیش از ازدواج، نهاده‌شان گفتمان خواستگاری برای آشنایی و شناخت بیشتر زوجین، روابط کنترل‌شده پیش از ازدواج، مدیریت سلسله مراتبی در خانواده‌ها از راهکارهای برون‌رفت بی‌ثباتی زناشویی شناخته شد.

همچنین جهت «ارتقاء الگوهای مهارت» توجه به مفاهیمی همچون تابوشکنی روابط و مشکلات زناشویی، توسعه منابع حل مسئله (دینی، عرفی، وجدان، عشق)، حل پایه‌های (اقتصادی و مهارتی) فرایند ازدواج، آموزش مهارت‌های پیش از ازدواج پرداخته شود. از این جهت، اگر زوجین در هنگام ازدواج در زندگی مشترک طرح‌واره‌های ذهنی رفتاری همدیگر را بشناسند و درکنش زندگی اجتماعی و خانوادگی زناشویی آموزش‌های لازم را از پیش دیده باشند، وجوه اشتراک و افتراق یکدیگر را درک نمایند، کمتر دچار ناپایداری زناشویی می‌شوند.

از دیگر راهکارهای پیشنهادی برای برون‌رفت از بی‌ثباتی زناشویی در جامعه مورد مطالعه شهر ایلام می‌توان به «تقویت نظارت و درمان» پرداخت. مفاهیم در این باره، می‌توان به مواردی از قبیل خلأ کارکردی مشاورین سنتی در بازدارندگی ناپایداری زناشویی، مشاوره‌های بلندمدت پیش و بعد از ازدواج، حمایت مراکز تأمین اجتماعی از هزینه‌های درمان مشاوره زناشویی، تقویت مراکز مددکاری در مناطق ریسکی (بحرانی) اشاره نمود. بر پایه یافته‌های مذکور در فرآیند گذار از سنت به مدرنیته، امروزه شاهد افت و کاهش شدید عناصر تولیدکننده سرمایه اجتماعی (بومی) هستیم؛ بنابراین ملاحظه می‌گردد موضوع

بی‌اعتمادی به نیروهای عرفی (ریش سفید، بزرگان محلی) در پذیرش و حل تعارضات زناشویی جامعه مورد مطالعه تشدید گردیده است.

اخلاق پژوهش

در این پژوهش، در اجرای پژوهش هدف از اجرا به‌روشنی برای آنان توضیح داده شد؛ همچنین به آنان اطمینان داده شد که یافته‌های آنان محرمانه است و در مقاله‌ای بدون ذکر اطلاعات شخصی آن‌ها به چاپ خواهد رسید. سپس شرکت‌کنندگان فرم رضایت از شرکت در پژوهش را تکمیل کردند. علاوه بر این در تمام متن مقاله امانت‌داری در استفاده از منابع داخلی و خارجی و دقت در استناددهی رعایت شده است.

منابع مالی

این مطالعه با هزینه شخصی پژوهشگران انجام گرفته و در هیچ‌یک از مراحل انجام این پژوهش هیچ‌گونه منابع مالی دریافت نشده است.

دسترسی به مواد و داده‌ها

داده‌ها محرمانه بوده و نتایج آن در اختیار هیچ‌کسی قرار نخواهد گرفت.

تأیید اخلاقی و رضایت شرکت‌کنندگان

در این مطالعه، هدف از پژوهش برای شرکت‌کنندگان در پژوهش توضیح داده شده است. سپس آن‌ها فرم رضایت از شرکت در پژوهش را تکمیل کردند.

رضایت برای انتشار

نویسنده برای انتشار این مقاله رضایت کامل دارد.

تصریح درباره تعارض منافع

این پژوهش با منافع شخص یا سازمانی منافات ندارد.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از همه کارشناسان شرکت‌کننده در این پژوهش تشکر می‌کنیم. از یاری رسانی خانم دکتر صبریه کرمشائی نیز که انجام این مطالعه و ویرایش آن را تسهیل نمودند، صمیمانه تشکر می‌کنیم.

References

- Abercrombie, N., Hill, S. T., & Brian, S. (1984). *Sociology's collection and reference culture*, translated by Hasan Pouyan, Tehran, Chapakhsh Publications. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Ansari, M. & Taherkhani, F. (2019). A Study of Pierre Bourdieu's Theory of Language and Symbolic Power. *Journal of Political and International Research*, 1(3), 65-51. <https://jpir.takestan.iau.ir/> (In Persian)

- Adibi, H., Ansari, A-M. (2007). *Sociological Theories* (3rd edition). Danje Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/>. [in Persian]
- Azad Aramaki, T. (2016). *Changes, Challenges and the Future of the Iranian Family* (First Edition). NISA Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/>. [in Persian]
- Akbari, R., Dunyaei Umm, K. (2018). *Sociology of the family and its new damages* (5th edition) . Avai Noor Publishing House. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/> [in Persian]
- Asadyan, A., Sadaghat, K. (2014). Sociological Explanation of Social Factors Effective on Divorce (The Case of Ghaemshahr City). *Journal of Applied Sociology*, 25(2), 97-116. https://jas.ui.ac.ir/article_18366.html?lang=en. [in Persian]
- Abbasi, K., Qolipor, M. (2019). The sociological study of social and cultural factors affecting the incidence of emotional divorce (A Case study: Masjed-Soleiman City in 2014) Abstract. *Women and Family Studies*, 12(43), 37-58. doi: [10.30495/jwsf.2019.668798](https://doi.org/10.30495/jwsf.2019.668798). [in Persian]
- Abdollahi, Z., Pirahari, N., Ghasemi, Y., & Mirzaei, K. (2021). How family values are transformed between couples of two generations in Ilam. *Journal of Social Problems of Iran*, 11(2), 141-165. doi: [10.22059/ijsp.2021.82680](https://doi.org/10.22059/ijsp.2021.82680).
- Animasahun, R. A., Fatile, E. F. (2011). Patterns of marital instability among married couples in Lagos, Nigeria. *Journal of African Studies and Development*, 3(10), 192-199. <https://www.internationalscholarsjournals.com/>
- Bastani, S., Golzari, M., & Rowshani, S. (2010). Causes and Intervening Conditions of Emotional Divorce: Examining Cases in a Tehran Consulting Center. *Journal of Social Problems of Iran*, 1(3). https://ijsp.ut.ac.ir/article_21896.html. [in Persian]
- Baldrige, S. (2011). Family Stability and Childhood Behavioral Outcomes: A Critical Review of the Literature. *Journal of Family Strengths*, 11 (1), <https://digitalcommons.library.tmc.edu/jfs/vol11/iss1/8>.
- Bashiri Khatibi, B., Baseri, A., Rad, F., & Hashem Zehi, N. (2020). A Sociological Analysis of Youth Preferences to Select Celibacy (Case Study: Students of Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran). *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 9(4), 879-906. doi: [10.22059/jisr.2020.291327.954](https://doi.org/10.22059/jisr.2020.291327.954). [in Persian]
- Babae, R. (2011). Political Capabilities in Bourdieu's Sociological Theory: Production of Political Theory. *Political Quarterly*, 41(3), 39-56. https://jfq.ut.ac.ir/Article_29795.html. [in Persian]
- Bauman, Z. (2013). *Eshq Siyal*, translated by Irfan Sabeti (3rd edition). Qaqnoos Publications. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Bilali, I. (2017). Social acceptability of divorce, *Journal of qualitative research in health sciences*, 1(8), 44-56. SID. <https://sid.ir/paper/215553/fa>. [in Persian]

- Bina, A. (2016). Statistical Yearbook 2015 of Ilam Province, first edition, Tehran, Publications of the Country Planning and Budget Organization. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/> [in Persian]
- Piri, S., Niazi, M., Piri, H., & Khoshroo, Z. (2021). Early divorces; An attempt to get rid of the discourse of tradition in the city of Ilam. *Journal of Social Problems of Iran*, 11(2), 41-73. h doi: 10.22059/ijsp.2021.82671. [in Persian]
- Coen, B. (2013). *Basics of Sociology* (twenty-sixth edition, Samt Publications). translated by Gholam Abbas Tusli and Reza Fazel, <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]
- Cavanagh, S. (2020). *Family instability in the leaves of American children*. annual social. Author, manuscript. available in PMC be label. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7388657/>
- Farastkhah, M. (2017). *Research methods in social sciences with an emphasis on grand theory* (third edition). Aghah Publications, fourth edition, Sociologists Publications. That is, what is the third and fourth edition, and why two places of publication? <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Fisher, B. Alberti, R. (2015). *Reconstruction of life after divorce* (fifth edition). translated by Akram Karmi, Tehran, Sabrin Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]
- Gutman, J. (2007). *success or failure in marriage*. translated by Armaghan Jazayeri, P., Tehran, Khajeste Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]
- Gulabi, F., Boudaghi, A., & Alipour, P. (2014). a synthesis of the agency and structure of Bourdieu's thought, *Contemporary Sociological Researches*, 4(143), 117-116. https://csr.basu.ac.ir/article_1425.html. [in Persian]
- Honarparvaran, N. (2017). Comparing the Marital Stability and Love Dimensions among Students with Traditional and Modern Marriage. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 7(spatial), 17-28. https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_2205.html. [in Persian]
- Inglehart, R. (2016). *Cultural evolution in an advanced industrial society* (third edition). translated by Maryam Veter, Kavir Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> . [in Persian]
- Jalaipour, H., Mohammadi, J. (2002). *Late theories of sociology* (2nd edition). Tehran, Ney Publishing. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]
- Janadleh, A., & Rahnama, M. (2015). Change in Conventional Pattern of Iranian Family (Secondary Analysis of National Data). *Journal of Family Research*, 10(3), 277-296. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96503.html?lang=en. [in Persian]

- Jan Mordkhai, G. (2022). *Why a Successful Marriage, Why an Unsuccessful Marriage* (13th edition). translated by Mehrdad Firouzbakht, Abjad Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/> [in Persian]
- Kalantari, A., H., Roshanfekr, P. (2014). *Divorce in Iran* (first edition). Sociologists of Iran Publications. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Heydari Bigond, D. (2010), Identity Crisis, Second Conference on Social Issues of Iran, 79(4). 102-111. <https://www.sid.ir/journal/issue/48187/fa>. [in Persian]
- Matthews, J. D. (2004). *A qualitative study of the lived experience of single, gay adoptive fathers*. <https://scholarscompass.vcu.edu/etd/701/?show=full>.
- Mirzaei, E., Musa Zadeh, M., & Mohabi, M. (2018), secondary analysis of the causes of divorce in Ilam province in 2015. *Farhang Ilam Quarterly*, 20(62). <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/35529>. [in Persian]
- Naghbzadeh, A., Ostovar, M. (2012). Bourdieu And Symbolic Power. *Political Quarterly*, 42(2), 279-294. Doi: 10.22059/Jpq.2012.29980. https://jq.ut.ac.ir/article_29980.html. [in Persian]
- Naseri, S., Saroukhani, B., Vahida, F., & Behyan, S. (2016). The Investigation of Sociological Families and Filo Centric Typology Acase Study in Tehran. *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 10(4), 7-32. doi: 10.22055/qjsd.2016.12375. [in Persian]
- Niknam, M., & Taj, T. (2019). Marital instability prediction based on emotional intelligence and spiritual intelligence variables in a non-clinical population of Women. *Journal of Woman and Family Studies*, 7(1), 9-29. doi: 10.22051/jwfs.2019.21653.1822. [in Persian]
- Qaderzadeh, O, Hirsh, Qaderzadeh and Hossein, H-P. (2012). Factors predicting the tendency of couples to divorce in border areas, *Family Counseling and Psychotherapy Quarterly*, 1, 103-118. https://journals.uok.ac.ir/article_9706.html. [in Persian]
- Rafipour, F. (2019). *Development and Contrast* (8th edition). publishing company. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Ritzer, G. (1998). *Sociological theories in the contemporary era* (third edition). translated by Mohsen Talasi, Ney Publishing. <https://opac.nlai.ir/> [in Persian]
- Razeghi, N., Alizadeh, M., & Mohamadi Sangcheshmeh, S. (2017). A Sociological Analysis of Youths' Attitudes towards Marriage through Cyberspace. *Journal of Applied Sociology*, 28(1), 67-86. doi: 10.22108/jas.2017.21249. https://jas.ui.ac.ir/article_21249.html. [in Persian]
- Seidman, S. (2002). *Conflict of Opinions in Sociology* (edition 1), translated by Hadi Jalili, Ney Publishing. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]

- Stephan, U. (2018). Entrepreneurs' mental health and well-being: A review and research agenda. *Academy of Management Perspectives*, 32(3), 290-322. [h doi/abs/10.1177/0003122416655340?journalCode=asra](https://doi.org/10.1177/0003122416655340?journalCode=asra)
- Turner, B., Elliott, A. (2014). *Insights into Contemporary Social Theory* (second edition). Farhang Ershad translation, Sociologists Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/> [in Persian]
- Taghiyar, Z. (2016). Marital frustration of married women, *Women, and Family Studies Quarterly*, 9(34). https://jwsf.tabriz.iau.ir/article_531622.html?lang=fa. [in Persian]
- Tolorunleke, C. A. (2014). Causes of marital conflicts amongst couples in Nigeria: Implication for counseling psychologists. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 140, 21-26. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814033072>.
- Yousefi Hamedāni, E., Nasr Isfahani, A., Ābedini, Y., & Tāheri Demne, M. (2021). The generation gap and teaching and learning strategies at primary school level: A futuristic approach. *Educational Innovations*, 20(4), 149-172. [doi: 10.22034/jei.2021.275970.183](https://doi.org/10.22034/jei.2021.275970.183). [in Persian]
- Zarei Mahmoudabadi, H. (2015). *Prevention of Divorce and Separation*, Yazd, Yazd University Publications. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/> [in Persian]
- Zanjani, H., Baghiat Esfahani, Z. (2014). The effect of employment and family life on the satisfaction of the female teachers (Case Study: the employed teachers in zone one, Karaj). *Journal of Socio-Cultural Changes*, 10(4), 13-31. https://journal.khalkhal.iau.ir/article_527963.html?lang=en. [in Persian]
- Zhiyani, Z., Dadgaran, S., M, and Rasouli, M., R. (2022). Cultural communication challenges and conflicts of couples facing divorce, *Iran Social Studies and Research*, 10(3). 625-657. [doi: 10.22059/jjsr.2021.308641.1108](https://doi.org/10.22059/jjsr.2021.308641.1108). [in Persian]

